

№4

MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR

ILMIY ELEKTRON JURNALI

ISSN: 2181-3965
VOLUME 5
TOSHKENT 2026

“MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR” ILMIY ELEKTRON JURNALI TAHRIRIYAT KENGASHI RAISI

To‘lqin Zakirovich Teshabayev – tahririyat kengashi raisi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI

Mehmonov Sultonali Umaraliyevich – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘quv ishlari bo‘yicha birinchi prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Karimova Komila Daniyarovna - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Yoshlar masalalari va ma‘naviy-marifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Hududiy ta‘lim masalalari va markazlar bo‘yicha prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sindarov Sherzod Egamberdiyevich – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Infratuzilmalarni rivojlantirish va iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Saparov Aktam Jo‘rayevich – bosh muharrir, filologiya fanlari doktori

Islamkulov Alimnazar Xudjamuratovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Pardayev Abdunabi Xoliqovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Kuziyev Islomjon Ne‘matovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Baymurotov Tursunbay Maxkambayevich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Omonov Akrom Abdinazarovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Qongratbay Avezimbetovich – texnika fanlari doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Jumayev Nodir Xosiyatovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashi deputati

Haydarov Nizomiddin Hamroyevich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Raviprakash G. Dani – Xalqaro ta‘lim konsultanti, professor (AQSH)

Bagautdinova Nailya Gumerovna – Qozon federal universiteti Boshqaruv, iqtisodiyot va moliya instituti direktori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Rossiya Federatsiyasi)

Sharifzoda Mu‘min Mashokir – Tojik davlat huquq, biznes va siyosat instituti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Tojikiston Respublikasi)

Maley Elena Borisovna – Polotsk davlat universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent (Belarus Respublikasi)

Asif Mahbub Karim – Malayziya Menejment va tadbirkorlik universiteti

professori (Malayziya qirolligi)

Piter Xayk – Yevropa amaliy fanlar va menejment instituti ilmiy ishlar bo'yicha prorektori (Chexiya Respublikasi)

Yavuz Demirel – Kastamonu universiteti professori (Turkiya Respublikasi)

Jo'rayev Abdug'affor Safarovich – Termez agrotexnologiyalar va Innovatsion rivojlanish instituti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ismanov Ibroxim Nabiyeovich – Farg'ona politexnika instituti kafedra mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xayriddinov Azamat Botirovich – Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti prorektori iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Tashnazarov Samiddin Nizamovich – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti kafedra mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nurmanov Ulug'bek Anorbayeovich - Bank-moliya akademiyasi “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasida professori, iqtisodiyot fanlari doktori

Yakubova Nargiz Tursunbayevna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Mamatov Baxadir Safaraliyevich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qiyosov Sherzod Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Urazaliyev Kamoliddin Tajikulovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Teshayev Zavqiddin Jabbor o'g'li – Qarshi davlat universiteti Turizm va marketing kafedrasida dotsenti, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li – Qarshi davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasida dotsenti, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

JURNAL TAHRIRIYATI

Saparov Aktam Jo'rayevich – bosh muharrir, filologiya fanlari doktori, dotsent

Avlokulov Anvar Ziyadullayevich – ilmiy muharrir, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Aliqulov Mehmonali Salohiddin o'g'li – mas'ul muharrir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Buxorova Moxira Samandarovna – muharrir

O'zbekiston Respublikasi OAK Rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 364-son qarori bilan “Moliyaviy texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari yuzasidan assosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Moliyaviy texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali

23.11.2022-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№R-566966** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№049864**

MUNDARIJA			
1.	Ollokulova Feruza Mansurovna	Uzoq muddatli davrda davlat-xususiy sheriklik rivojlanishning muqobil ssenariylari	7
2.	Умарова Зумрад Низомиддин кизи	Консолидациялашган молиявий ҳисоботларни тузиш: тамойиллар, усуллар ва замонавий ёндашувлар	13
3.	Sayipov Begzod Rahimovich	Valyuta kursi va mehnat bozori barqarorligi o'rtasidagi makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlashda monetar siyosatning roli	25
4.	Sharipov G'ulomjon Qarshi o'g'li	Qashqadaryo viloyatida yashil iqtisodiyot rivojlanishining zamonaviy holati va rivojlanish istiqbollari	32
5.	Кабиллова Шахноза Жураевна	Организационно-управленческий механизм развития сферы услуг в малом бизнесе (на примере Кашкадарьинской области)	38
6.	Xamdamov Sardor Farmon o'g'li	Davlat xaridlarini moliyaviy tartibga solishning xorijiy tajribasi va undan milliy amaliyotda foydalanish imkoniyatlari	43
7.	Primkulova Zilola Abrorovna	Xususiy tibbiyot tashkilotlarida xarajatlar buxgalteriya hisobini takomillashtirishning nazariy asoslari	48
8.	Kilichev Alisher Akramovich	Mavsumiy ishlab chiqarishni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	52
9.	Vaisov Dilshod Ibodullayevich	Xorijiy amaliyotda kichik biznes subyektlari moliyaviy raqobatbardoshligini rivojlantirishning integratsiyalashgan institutsional yondashuvlari	57
10.	Nematullayev Hamidullo Azizillo o'g'li	Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini transformatsiyalash va MHXSga o'tish istiqbollari	65
11.	Мурадов Баҳром Акрамжанович	Темир йўл соҳасида инновацион инфратузилмани ривожлантириш механизмлари	72
12.	Адилов Рустам	Модели кредитного скоринга на основе больших данных: влияние на рост выручки финтех-компаний	78
13.	Kenjayev Ikrom Ergashboyevich	Investitsiya muhitini qulaylashtirish orqali hududiy investitsiya mexanizmini faollashtirish	84
14.	Саттаров Тулкин Абдихалилович	Ишлаб чиқариш харажатларининг корхоналар молиявий ҳолатига таъсири	92
15.	Kholikov Khamidulla	The current state of government securities market operations in Uzbekistan's financial market and existing problems	101
16.	Mahmudov Fayzulla Murodullayevich	Mintaqa iqtisodiy rivojlanishida ijtimoiy soha tashkilotlari faoliyatining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	113
17.	Uralov Farruh Abdurazzoqovich	Hududiy sanoat klasterlarini rivojlantirish strategiyasining baholanishi	119
18.	Anvarova Lobarxon Sherzod qizi	Big Data va analitik platformalar asosida qaror qabul qilish tizimini rivojlantirish	125
19.	Tojimurodov Shohzod	Mamlkat aholisining bank kreditlari bo'yicha qarz yuki tahlili va uni optimallashtirish yo'llari	131
20.	Doniyev Shahob O'tkir o'g'li	Iqtisodiy rivojlanish jarayonlarida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning tutgan roli hamda ahamiyati	137
21.	Razikova Nozima Erkin qizi	Biznes subyektlarini moliyalashtirish asosida aholi bandligini ta'minlash	142
22.	Назарова Дияра	Совершенствование цифровых подходов к оценке кредитоспособности хозяйствующих субъектов в коммерческих банках Республики Узбекистан	153
23.	Mirmahmudova Nozima Xusniddinovna	O'zbekiston kapital bozorida sukukka institutsional investorlarni jalb etish istiqbollari	160
24.	Djamalov G'ofir Oribjanovich	Bank aktivlari sifatini oshirishda muammoli qarzlar va garov ta'minotini boshqarish usullari	167
25.	Vaxabov Bobur Alisherovich	Raqamli to'lov infratuzilmasida moliyaviy xatarlarni boshqarish va axborot xavfsizligini ta'minlash mexanizmlari	179

26.	Abdurazakov Shavkat Shokirdjanovich	Turizm klasterlari faoliyatini moliyaviy va soliq mexanizmlari orqali iqtisodiy rag'batlantirishni takomillashtirish	191
27.	Qurbanov Ulug'bek Erkinovich	Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi daromadlarini boshqarish mexanizmlari	202
28.	Salomov Abdusalom Ismatovich	Hududiy infratuzilma ta'minotiga “Yashil” standartlarni joriy etish yo'llari	207
29.	Орипов Ильхом Абдуллаевич	Проблемы формирования национальной системы зеленого финансирования в странах с переходной экономикой	214
30.	Tulyaganov Kudratilla Asatullayevich	O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini transformatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlari	225
31.	Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	Temir yo'l transporti korxonalarida ekologik-iqtisodiy samaradorlikni yuksaltirishning tashkiliy-iqtisodiy va innovatsion mexanizmlari	232
32.	Uralov Elshod Sirojiddin o'g'li	Mintaqalarda institutsional-iqtisodiy hamkorlikning shakllari va rivojlanish xususiyatlari	240
33.	Qodirov Bahodir Qudratovich	Bevosita soliq solishni optimallashtirish va yashillashtirish masalalari	245
34.	Agabekyan Roza Samvelovna	O'zbekistonda loyihaviy moliyalashtirish asosida investitsiya resurslarini jalb qilish mexanizmini takomillashtirish	251
35.	Ерманова Камила Рустамовна	Цифровые финансовые инструменты в системе финансирования креативных индустрий: переоценка возможностей и ограничений	258
36.	Fayziyeva Muyassarzoda Xancharovna	Raqamli moliyaviy xizmatlar samaradorligini baholash metodlarining rivojlanish bosqichlari	267
37.	Kalandarov Jamolbek Ravshonovich	O'zbekistonda mikro, kichik va o'rta biznesni kreditlash dinamikasi: 2026 yil yarim yillik natijalari va Silk Road Finance & Technology forum kontekstidagi tahlil	274
38.	Ergashev Rustam Rajabovich	Ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirishning huquqiy boshqaruv arxitekturasini takomillashtirish	280
39.	Sulaymonov Iskandar Boxodir o'g'li	Venchur kapital jalb etish samaradorligi indeksi (VKJSI): davlat va xususiy kapital multiplikativ samaradorligini baholash modeli	287
40.	Toshpo'latov Shohruh Sobirjon o'g'li	Milliy iqtisodiyotda ijtimoiy himoya tizimini moliyalashtirishning institutsional asoslari va moliyaviy mexanizmlarini takomillashtirish	294
41.	Salamov Islom Tashkazakovich	Banklarning transformatsion jarayonlarini ekonometrik tahlili	304
42.	Babaxanova Nozima Saidakbarovna	O'zbekiston fond bozorida “Xalq IPO”si mexanizmlarini takomillashtirish va institutsional investorlar ishtirokini kengaytirish yo'llari	312
43.	Radjabova Malikaxon	Elektron tijorat faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanishning zaruriyati va ahamiyati	323
44.	Sultanova Gulshira Alimbetovna	Suv taqchilligi sharoitida sholichilik tarmog'ining innovatsion texnologiyalarni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	332
45.	Jumaniyazov Inojon Turayevich	Suveren fondlar samaradorligini baholashning truman-bagnall metodologiyasi	339
46.	Abdullayev Dilmurod Toxirmirzayevich	Davlat maqsadli jamg'armalari xarajatlari ustidan davlat moliyaviy nazoratini o'tkazishni takomillashtirish	350

47.	Abdushayitov Abdumannobbek Abdumutal o'g'li	Tashabbusli budget xarajatlari ustidan davlat moliyaviy nazoratini tashkil etish masalalari	357
48.	Zokirov Sardor To'liqin o'g'li	Hududlarga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda raqamli infratuzilmaning o'rni	362
49.	Asrorov Dalerjon Zafarovich	Budget tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish masalalari	368
50.	Umaraliyev Sanjar Sultonaliyevich	Hududlar investitsion muhit jozibadorligini baholashning zamonaviy metodologiyasi	374
51.	Axmedova Nafisa Amirddin qizi	O'zbekistonda agroozziq-ovqat ishlab chiqarish dinamikasi va uni innovatsion rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari	380
52.	Zohidova Ruxsora Komiljon qizi	Jahon iqtisodiyotida islom moliyasi: asosiy tendensiyalar va rivojlanish istiqbollari	387
53.	Iskandarova Munisa Hasan qizi	Elektron savdoda muddatli to'lov munosabatlarini moliyaviy tartibga solish: xorijiy tadqiqotlar asosida qiyosiy tahlil	394
54.	Ubaydullayeva Nargiza Ravshanovna	Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda riskni moliyalashtirish usullari va qayta sug'urta: Markaziy Osiyo sharoiti	404
55.	Xolmurotov Fozil Saribayevich	Xorazm viloyati eksport salohiyatini baholash: 2010–2024 yillar tendensiyalari va diversifikatsiya imkoniyatlari	415
56.	Gofurjonova Musharrafkhon Shukhratjon kizi	The significance of cultural events and festivals in enhancing tourism attractiveness	424
57.	Xasanova Lola Mamasharifovna	Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni kreditlash amaliyotini takomillashtirish	431
58.	Умаров Умид Панжиевич	Жамоатчиликнинг бюджет жараёнида иштироки ва назоратининг иқтисодий самарадорлигини ошириш йўллари	436
59.	Юсупов А.Т.	Илмий-технологик ва иқтисодий хавфсизлик тизимида олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар аттестацияси хавфсизлиги (методологик, услубий ва амалий жиҳатлари)	445
60.	Eldor Samandarov	Circular economy, digital technologies and sme competitiveness: lessons from Germany for Uzbekistan	453
61.	Shukurullayev Davron Lutfullo o'g'li	O'zbekistonda yashil loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari	461
62.	Iskandar Samandarov	Data-driven strategic management, artificial intelligence and organizational resilience: lessons from a Czech service firm for Uzbekistan	479
63.	Raxmatullaev Bobir Chorshamiyevich	Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish omillari va takomillashtirish yo'nalishlari	488
64.	Юсупов Бехзод Юсуп угли	Роль современных финансовых технологий в повышении эффективности банковского сектора Узбекистана: от цифрового охвата к дата-ориентированному корпоративному кредитному процессу	497
65.	Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li	Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy tadqiqot loyihalari va tijoratlashtirish faoliyati buxgalteriya hisobi hamda ichki auditini takomillashtirish yo'nalishlari	511
66.	Abdurahmonov Tohir Shavkatovich	Bolalar sog'lomlashtirish oromgohlarini boshqarishning xorijiy tajribasini O'zbekiston sharoitiga moslashtirish mexanizmlari	517

**BOLALAR SOG‘LOMLASHTIRISH OROMGOHLARINI BOSHQARISHNING
XORIJIY TAJRIBASINI O‘ZBEKISTON SHAROITIGA MOSLASHTIRISH
MEXANIZMLARI**

Abdurahmonov Tohir Shavkatovich

*Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi
mustaqil tadqiqotchisi*

E-mail: toxirabdurahmonov@gmail.com

ORCID: 0009-0000-5463-3143

Annotatsiya. Maqolada bolalar sog‘lomlashtirish oromgohlarini boshqarishning xorijiy tajribasi qiyosiy tahlil qilinadi. AQSH, Ontario, Angliya, Fransiya va Avstraliya misolida standartlar, xavfsizlik, mahalliy hamkorlik, kadrlar tayyorgarligi hamda xizmatdan foydalanish mexanizmlari o‘rganiladi. Ularni O‘zbekiston sharoitiga bosqichma-bosqich moslashtirish uchun vakolatlar, resurslar, raqamli monitoring va baholashni bog‘lovchi yondashuv taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: bolalar oromgohi, xorijiy tajriba, qiyosiy tahlil, moslashtirish, tarmoq boshqaruvi, hamkorlik, xavfsizlik, akkreditatsiya, kadrlar tayyorgarligi, xizmatdan foydalanish, raqamli monitoring, institutsional muhit

**МЕХАНИЗМЫ АДАПТАЦИИ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА УПРАВЛЕНИЯ
ДЕТСКИМИ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫМИ ЛАГЕРЯМИ К УСЛОВИЯМ
УЗБЕКИСТАНА**

Абдурахмонов Тохир Шавкатович

Независимый исследователь

Высшей школы бизнеса и предпринимательства

E-mail: toxirabdurahmonov@gmail.com

ORCID: 0009-0000-5463-3143

Аннотация. В статье представлен сравнительный анализ зарубежного опыта управления детскими оздоровительными лагерями. На примере США, Онтарио, Англии, Франции и Австралии рассмотрены стандарты, безопасность, местное взаимодействие, подготовка кадров и доступность услуг. Предложен подход к поэтапной адаптации механизмов в Узбекистане, связывающий полномочия, ресурсы, цифровой мониторинг и оценку результатов.

Ключевые слова: детский лагерь, зарубежный опыт, сравнительный анализ, адаптация, сетевое управление, сотрудничество, безопасность, аккредитация, подготовка кадров, доступность услуг, цифровой мониторинг, институциональная среда.

**MECHANISMS FOR ADAPTING INTERNATIONAL EXPERIENCE IN CHILDREN'S
HEALTH CAMP MANAGEMENT TO UZBEKISTAN**

Abdurahmonov Tohir Shavkatovich

Independent Researcher at

the Higher School of Business and Entrepreneurship

E-mail: toxirabdurahmonov@gmail.com

ORCID: 0009-0000-5463-3143

Abstract. *The article compares international approaches to managing children's health camps. Examples from the United States, Ontario, England, France, and Australia illustrate standards, safety, local collaboration, staff preparation, and service access. A phased adaptation framework for Uzbekistan connects responsibilities, resources, digital monitoring, and outcome evaluation.*

Keywords: *children's camp, international experience, comparative analysis, adaptation, network governance, collaboration, safety, accreditation, staff preparation, service access, digital monitoring, institutional environment.*

Kirish.

Bolalar sog'lomlashtirish oromgohlarini rivojlantirishda xorijiy tajriba xizmatni tashkil etishning muqobil usullarini ko'rsatadi. Ammo boshqa mamlakatda qo'llanadigan boshqaruv shaklini uning moliyalashtirish, nazorat va kadrlar tizimidan ajratib ko'chirish kutilgan natijani bermasligi mumkin. O'zbekistonda oromgohlar faoliyatiga oid nizom bilan belgilangan vazifalar mavjud; moslashtirish ushbu milliy asos doirasida amalga oshirilishi kerak [1].

Bolalar qamrovini kengaytirishga oid PQ-199-son qaror xizmat imkoniyatlarini oshirish vazifasini qo'yadi [2]. Buning uchun infratuzilma bilan birga boshqaruv vakolatlari, malakali xodimlar, transport, oilalarga axborot yetkazish va sifatni kuzatish mexanizmlari ham zarur. Xorijiy tajribani o'rganish aynan shu jarayonlarni qanday tashkil etish mumkinligini aniqlashtirishga xizmat qiladi.

Maqolaning maqsadi turli xorijiy tizimlardagi boshqaruv mexanizmlarini qiyoslash va ularni O'zbekiston sharoitiga moslashtirishning bosqichlarini asoslashdir. Tadqiqot mamlakatlar reytingini tuzmaydi. Asosiy e'tibor standart, vakolat, resurs, kundalik ijro va natijani baholash o'rtasidagi bog'lanishga qaratiladi. Ish taqdim etilgan birinchi bobning xorijiy tajriba bo'limi asosida rivojlantirilgan nazariy-qiyosiy maqoladir.

Oromgohlar menejmenti bo'yicha tuzilmali sharhda tadqiqotlar bir nechta yo'nalishga tarqalganligi ko'rsatiladi [3]. Shuning uchun mamlakat haqidagi umumiy tavsif alohida boshqaruv mexanizmining foydasini isbotlamaydi. Masalan, akkreditatsiyaning mavjudligi, xodim tayyorlash dasturi va bolalar farovonligidagi o'zgarish uch xil dalildir. Ularni bitta umumiy samaradorlik xulosasiga birlashtirishdan avval o'zaro bog'lanish tekshirilishi kerak.

Provan va Kenis tarmoq boshqaruvining ishtirokchilar birgalikda boshqaradigan, yetakchi tashkilot boshqaradigan va alohida ma'muriy tuzilma muvofiqlashtiradigan shakllarini ajratadi [4]. Bu yondashuv oromgoh direktorining ichki rahbarligini hududiy hamkorlikdan farqlashga yordam beradi. Direktor smena faoliyatini boshqarishi mumkin, mahalliy buyurtmachi esa moliyalashtirish va xizmat ta'minotchilari o'rtasidagi aloqani tashkil etadi.

Ansell va Gash hamkorlikdagi boshlang'ich sharoit, ishonch, yetakchilik va birgalikdagi tushunishning ahamiyatini asoslaydi [5]. Emerson va hammualliflar esa hamkorlikning tizim muhiti, ichki munosabatlar va birgalikda harakat qilish salohiyati bilan bog'liqligini ko'rsatadi [6]. Bu nazariyalar xorijiy tajribani moslashtirishda faqat kelishuv hujjatini emas, uni bajaradigan resurs va javobgarlikni ham belgilash zarurligini anglatadi.

Xorijiy materiallar ikki guruhda o'rganiladi. Birinchi guruhga huquqiy tartiblar, kasbiy standartlar va rasmiy yo'riqnomalar kiradi; ular xizmat qanday tashkil etilishi kerakligini ko'rsatadi. Ikkinchi guruh amaliy tadqiqotlardan iborat bo'lib, jarayon qanday bajarilgani va qanday cheklovlar yuzaga kelganini yoritadi. Maqolada ushbu manba turlari bir-birining o'rniga ishlatilmaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda mezonlarga asoslangan qiyosiy tahlil qo'llandi. Axborot bazasi taqdim etilgan bobdagi xalqaro adabiyotlar, mavzuga bevosita aloqador empirik maqolalar hamda rasmiy ochiq manbalardan tuzildi. AQSH, Kanada tarkibidagi Ontario provinsiyasi, Angliya, Fransiya va Avstraliya boshqaruvning turli mexanizmlarini ko'rsatishi sababli tanlandi. Tanlov barcha

mamlakatlarni qamrab oluvchi tizimli sharh sifatida talqin qilinmaydi.

Har bir holat tartibga solish asosi, vakolatlar taqsimoti, kadrlar tayyorgarligi, xavfsizlik, foydalanish imkoniyati va monitoring mezonlari bo'yicha ko'rib chiqildi. Taqqoslash birligi butun mamlakatdagi oromgohlar sifati emas, aniq mexanizm yoki dasturdir. Ontario qoidasi Kanadaning barcha hududlariga, Angliyadagi HAF dasturi esa Buyuk Britaniyaning barcha statsionar oromgohlariga umumlashtirilmadi.

Moslashtirish imkoniyati to'rtta savol orqali baholandi: mexanizm qaysi muammoni hal qiladi; uni qaysi vakolatli tomon bajaradi; qanday resurs talab etiladi; natija qaysi ma'lumot bilan tekshiriladi. Miqdoriy reyting yoki samaradorlik ballari hisoblanmadi. Yakuniy natija sifatida milliy tizimga moslashtirish uchun konseptual ketma-ketlik ishlab chiqildi; uning foydasi amaliy sinovda tekshirilishi kerak.

Tahlil va natijalar

AQSH tajribasida American Camp Association akkreditatsiya standartlari xizmatni xavfsiz va sifatli tashkil etishga doir kasbiy mezonlarni tizimlashtiradi [7]. Standartlarning ochiq tavsifi ularning tuzilishini tushuntiradi; u to'liq standart matni yoki barcha oromgohlar uchun umumiy davlat litsenziyasi bilan tenglashtirilmaydi. O'zbekiston uchun muhim jihat faoliyatni bir xil savollar asosida o'zini baholash va tashqi tekshirishga tayyorlash imkoniyatidir.

Garst va Gagnonning direktor amaliyotlari hamda natijalar haqidagi ishi dastur maqsadini belgilash bilan ota-onalar kuzatgan natijalar o'rtasidagi munosabatni o'rganadi [8]. Bu tadqiqotdan olinadigan uslubiy xulosa rahbariyat niyatini uning ijrosi bilan bog'lab baholashdir. Dasturda mustaqillikni rivojlantirish yozilgani mazkur natijaga erishilganini anglatmaydi. Jadval, xodim xulqi va bolaga berilgan tanlov imkoniyati maqsadga mos bo'lishi kerak.

Ontario provinsiyasining Recreational Camps nizomida mavsumoldi tayyorgarlik, operator majburiyatlari va yozma xavfsizlik rejasi huquqiy tartib bilan bog'langan [9]. Bunda qiyoslashga mos tamoyil xavfni hodisa yuz bergandan keyin emas, faoliyat boshlanishidan oldin boshqarishdir. O'zbekiston sharoitida bunday tamoyil mavjud sanitariya, tibbiy va xavfsizlik tartiblari bilan muvofiqlashtirilgan tayyorgarlik tekshiruvini orqali qo'llanishi mumkin.

Kanadadagi ikki oromgoh bo'yicha jarohat va kasalliklarni qayd etish tadqiqoti muntazam kuzatuv ma'lumotlarining amaliy ahamiyatini ko'rsatadi [10]. Biroq ikki tashkilot natijalari milliy holatni ifodalamaydi. Kuzatuvni moslashtirishda hodisalarni bir xil ta'riflash, bola-kun bo'yicha chastotani hisoblash va og'irlik darajasini ajratish zarur. Qaydlar sonining ko'payishi xavf ortganidan ham, hisobot sifati yaxshilanganidan ham kelib chiqishi mumkin.

Angliyadagi Holiday Activities and Food dasturi mahalliy hokimiyatlar orqali ta'til davridagi faoliyat va ovqatlanish xizmatlarini muvofiqlashtiradi [11]. U asosan kunduzgi dasturlarga oid bo'lgani uchun uni statsionar oromgohlar bilan aynan tenglashtirish mumkin emas. Moslashtirish uchun qimmatli jihat davlat buyurtmasi, mahalliy muvofiqlashtirish va turli xizmat ko'rsatuvchilar majburiyatlarini bog'lashdir.

Stringer va hammualliflar jarayonni baholashda avvaldan mavjud aloqalar va transport xizmatga kirishni yengillashtirganini, shartnomalarning kech berilishi esa tayyorgarlikni cheklaganini ko'rsatadi [12]. Defeyter va hammualliflar HAFni tashkilotlarning kundalik ishiga singdirish jarayonini o'rganadi [13]. Bu ishlar moliyalashtirish miqdori bilan birga uning vaqti, rejalashtirish muddati va mahalliy ijrochilar tayyorgarligi ham boshqaruvning muhim tarkibi ekanini ko'rsatadi.

Fransiyaning voyaga yetmaganlar jamoaviy dam olishiga oid rasmiy tizimida tashkilotchi majburiyatlari va tarbiyaviy sifat birgalikda ko'riladi [14]. Tashkilotning umumiy tarbiyaviy maqsadini muayyan smenadagi pedagogik faoliyat bilan bog'lash moslashtirish uchun muhimdir. Bunda umumiy rivojlantirish vazifasi kundalik mashg'ulot mazmuni, xodim vazifasi va kuzatiladigan natijaga aylantiriladi. Hujjat tayyorlashning o'zi ijro sifati haqida yetarli dalil bermaydi.

Avstraliyaning bolaga xavfsiz tashkilotlar milliy tamoyillari xavfsizlikni rahbarlik va

kundalik qarorlarning tarkibiga kiritadi [15]. Bu yondashuv jismoniy himoya bilan birga bolaning fikr bildirish imkoniyati, murojaatlarni ko‘rib chiqish va xodimlar xulqiga e‘tibor qaratishga asos beradi. Tamoyillar O‘zbekistonda tayyor huquqiy qoida sifatida emas, amaldagi majburiyatlarni kundalik jarayonga bog‘lash uchun tahliliy manba sifatida qo‘llanishi mumkin.

Eglitis va hammualliflarning Delphi tadqiqoti yozgi dasturlarni kengaytirishda xarajatlar, transport, xabardorlik, kadrlar va barqaror moliyalashtirish muhimligini ko‘rsatadi [16]. Bu ekspertlar kelishuvi bo‘lib, dastur ta‘sirini o‘lchaydigan tajriba emas. McSweeney va hammualliflar xizmatga kirishdagi axborot hamda band qilish qiyinchiliklarini yoritadi [17]. Demak, elektron ariza tizimining mavjudligi xizmat barcha oilalar uchun qulay bo‘lganini bildirmaydi.

1-jadval.

Xorijiy boshqaruv mexanizmlari va ularni moslashtirish shartlari*

Tizim yoki hudud	Ajratilgan mexanizm	O‘zbekiston uchun moslashtirish sharti
AQSH	Kasbiy akkreditatsiya va dastur maqsadlarini kuzatish	Milliy talablarga mos tekshirish mezonlari va ijro dalillari
Ontario	Operator javobgarligi va mavsumoldi xavfsizlik rejasi	Vakolatli tekshiruv va amaliy tayyorgarlikni birlashtirish
Angliya HAF	Mahalliy buyurtmachilik va xizmat ko‘rsatuvchilar tarmog‘i	O‘z vaqtida shartnoma, resurs va transportni kelishish
Fransiya	Tarbiyaviy maqsadlarni pedagogik jarayonga bog‘lash	Smena rejasi, lavozim vazifasi va kuzatuv mezonlari
Avstraliya	Bolaga xavfsiz tashkilot tamoyillari	Bola fikri, tushunarli murojaat yo‘li va rahbar hisobdorligi

*Manba: [7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15] asosida muallif tomonidan umumlantirilgan.

Qiyosiy tahlilning asosiy natijasi standart, vakolat, resurs va baholashni birgalikda moslashtirish zarurligidir. Masalan, shikoyat kanali tashkil etilganda uni kim ko‘rib chiqishi, bolaga javob qanday yetkazilishi va aniqlangan muammo bo‘yicha chora qanday qayd qilinishi oldindan belgilanadi. Faqat murojaatlar sonini yig‘ish boshqaruv mexanizmi to‘liq ishlayotganini ko‘rsatmaydi. Murojaat qilmaslik ham muammo yo‘qligining isboti bo‘la olmaydi.

Birinchii bosqichda oromgohning turi, bolalar tarkibi va mavjud muammo aniqlanadi. Kunduzgi dasturda transport, statsionar oromgohda esa tun davomida kuzatuv yoki ota-ona bilan aloqa ustuvor bo‘lishi mumkin. Tashxis direktor va xodimlar fikri bilan cheklanmay, bolalar, ota-onalar hamda xizmatdan foydalana olmagan oilalar ma‘lumotlarini ham qamrab oladi. Shu asosda moslashtiriladigan mexanizm tanlanadi.

Ikkinchi bosqichda vakolat va resurs xaritasi tuziladi. Muassis mablag‘ va infratuzilma, direktor kundalik ijro, tegishli mutaxassislar professional tartiblar, hududiy hamkorlar esa qo‘shimcha xizmatlar uchun mas‘ul bo‘lishi mumkin. Aniq taqsimot amaldagi huquqiy vakolatlar doirasida belgilanadi. Hamkorlik nazariyalari nuqtayi nazaridan kelishuvning ishlashi umumiy maqsad va amaliy bajarish salohiyatiga birdek bog‘liq [4, 5, 6].

Uchinchi bosqichda mexanizm cheklangan doirada sinovdan o‘tkaziladi. Misol uchun, bitta xizmat hududida yangi band qilish tartibi qo‘llansa, ariza topshirishdan qatnashishgacha bo‘lgan uzilishlar qayd qilinadi. Internet yoki raqamli ko‘nikmasi yetarli bo‘lmagan oilalar uchun yordamchi murojaat kanali saqlanadi. Natijani talqin qilishda bolalar soni, tarkibi, mavsum davomiyligi va xizmat taklifidagi boshqa o‘zgarishlar ham hisobga olinadi.

To‘rtinchi bosqich monitoring va qayta ko‘rib chiqishdan iborat. Har bir mexanizm uchun jarayon ko‘rsatkichi, foydalanish imkoniyati, bola tajribasi va xarajatlar alohida kuzatiladi. Raqamli hisobotda ortiqcha shaxsiy ma‘lumot yig‘ishdan qochilib, kirish huquqlari xizmat

vazifasiga qarab belgilanadi. Boshlang'ich holat bilan taqqoslash foydali, ammo sababiy ta'sir haqidagi xulosa uchun imkon qadar mos taqqoslash guruhi zarur.

Modelning cheklovi shundaki, tanlangan xorijiy manbalar turli huquqiy muhit va turli xizmatlarga tegishli. Ularning o'zaro qiyosi umumiy ko'chirish retseptini bermaydi. Taklif etilgan ketma-ketlik mahalliy loyihalashni tartibga soladi, xolos; iqtisodiy foyda yoki bolalar farovonligidagi o'sish empirik sinovsiz tasdiqlanmaydi. Milliy miqyosda kengaytirish qarori sinov natijalari va qo'shimcha resurs talabi asosida qabul qilinishi lozim.

Xulosa

1. Xorijiy tajribani moslashtirishning asosiy birligi mamlakat modeli emas, aniq muammoni hal qiluvchi boshqaruv mexanizmidir. Uning vakolati, resursi, kundalik ijrosi va baholash tartibi birgalikda o'rganilishi kerak.

2. AQSHda kasbiy standartlar, Ontarioda mavsumoldi xavfsizlik tayyorgarligi, Angliyada mahalliy muvofiqlashtirish, Fransiyada tarbiyaviy maqsadni pedagogik faoliyatga bog'lash, Avstraliyada esa bolaga xavfsiz tashkilot tamoyillari qiyoslash uchun ajratildi. Bu tavsif mamlakatlar reytingini anglatmaydi.

3. O'zbekiston uchun tashxis, vakolat va resurslarni kelishish, cheklangan sinov hamda monitoring asosida qayta ko'rib chiqishdan iborat moslashtirish ketma-ketligi taklif etildi. Har bir bosqich milliy normativ talablar doirasida loyihalanishi lozim.

4. Raqamli xizmatni joriy etish, standart qabul qilish yoki hamkorlik bitimini tuzish yakuniy natija sifatida baholanmasligi kerak. Amaliy foyda xizmatdan foydalanish, ijro sifati, bola tajribasi va xarajatlar haqidagi ma'lumotlar bilan tekshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 27-fevraldagi 84-son qarori. Bolalarning dam olishini tashkil etish va sog'lomlashtirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/docs/-6393303> (murojaat sanasi: 23.10.2026).

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 29-maydagi PQ-199-son qarori. Bolalar sog'lomlashtirish oromgohlarida dam oladigan bolalar qamrovini kengaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar to'g'risida. <https://lex.uz/docs/-6944640> (murojaat sanasi: 23.10.2026).

3. Sousa M., Gonçalves C., Biscia R., Carvalho M. J. MANAGEMENT OF CHILD CAMPS: A STRUCTURED LITERATURE REVIEW AND NEW DIRECTIONS. *Movimento*. 2022. Vol. 28. Article e28041. DOI: 10.22456/1982-8918.123548

4. Provan K. G., Kenis P. Modes of network governance: Structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2008. Vol. 18, No. 2. P. 229–252. DOI: 10.1093/jopart/mum015

5. Ansell C., Gash A. Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2008. Vol. 18, No. 4. P. 543–571. DOI: 10.1093/jopart/mum032

6. Emerson K., Nabatchi T., Balogh S. An integrative framework for collaborative governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2012. Vol. 22, No. 1. P. 1–29. DOI: 10.1093/jopart/mur011

7. American Camp Association. Official Public Reference: ACA Accreditation Standards Structure. November 2025 Edition. <https://www.acacamps.org/resources/aca-accreditation-standards-reference> (murojaat sanasi: 23.10.2026).

8. Garst B. A., Gagnon R. J. A Structural Model of Camp Director Practices and Outcomes: Does Intention Toward Program Outcomes Matter?. *Journal of Park and Recreation Administration*. 2016. Vol. 34, No. 4. P. 51-65. DOI: 10.18666/jpra-2016-v34-i4-7293

9. Government of Ontario. O. Reg. 503/17: Recreational Camps. Health Protection and Promotion Act. <https://www.ontario.ca/laws/regulation/170503> (murojaat sanasi: 23.10.2026).

10. Handler A., Lustgarten M., Zahavi A., Freedman D. D., Rosoph L., Hurley K. F. Summer Camp Health Initiative: An Overview of Injury and Illness in Two Canadian Summer Camps. *Cureus*. 2018. Vol. 10, No. 7. Article e2905. DOI: 10.7759/cureus.2905
11. Department for Education. Holiday activities and food programme 2026 to 2027. Guidance for local authorities. <https://www.gov.uk/government/publications/holiday-activities-and-food-programme/holiday-activities-and-food-programme-2026-to-2027> (murojaat sanasi: 23.10.2026).
12. Stringer A., Bayes N., Bradley S., Kay A. D., Jones P. G. W., Ryan D. J. A mixed-method process evaluation of an East Midlands county summer 2021 holiday activities and food programme highlighting the views of programme co-ordinators, providers, and parents. *Frontiers in Public Health*. 2022. Vol. 10. Article 912455. DOI: 10.3389/fpubh.2022.912455
13. Defeyter M. A., Finch T., Crilley E. S., Shinwell J., Mann E. Understanding the implementation of the holiday activities and food programme in the North East of England using normalization process theory. *Frontiers in Public Health*. 2022. Vol. 10. Article 954679. DOI: 10.3389/fpubh.2022.954679
14. Ministère chargé de la Jeunesse. Organismes, ce qu'il faut savoir sur les accueils collectifs de mineurs. <https://www.jeunes.gouv.fr/organismes-ce-qu-il-faut-savoir-sur-les-accueils-collectifs-de-mineurs-217> (murojaat sanasi: 23.10.2026).
15. National Office for Child Safety. The National Principles for Child Safe Organisations. <https://www.childsafety.gov.au/what-we-do/child-safe-organisations/national-principles-child-safe-organisations> (murojaat sanasi: 23.10.2026).
16. Eglitis E., Olds T., Virgara R., Machell A., Richardson M., Brannelly K., Maher C. Levelling-up summer: using summer holiday programs to support child health and wellbeing – a Delphi study. *BMC Public Health*. 2025. Vol. 25, No. 1. Article 3782. DOI: 10.1186/s12889-025-24969-2
17. McSweeney L., Sewornu A., Goffe L., Arnott B., Adamson A. How do families access holiday activities and food programmes and other support? Learnings from the Borough of Southwark holiday activities and food club's evaluation. *Frontiers in Public Health*. 2025. Vol. 13. Article 1494180. DOI: 10.3389/fpubh.2025.1494180

